

Tanítási tervezet

1. Alapadatok

Az óra időpontja: 10:20-11:05

Iskola, osztály: 10.B

Iskola neve és címe: Szent László Gimnázium, 1102 Budapest, Kőrösi Csoma Sándor út 28-34.

Tanít: Molnár Csaba

Témakör megnevezése: Népeségföldrajzi folyamatok a Kárpát-medencében

Tanítási egység (téma) címe: A Kárpát-medence nemzetiségei és etnikumai

Az óra (jellemző) típusa: új ismereteket szerző és feldolgozó óra, elemzést és összefüggés-felismerést fejlesztő óra

2. Tantervi követelmények

2.1. A tanítási óra oktatási céljai: a Kárpát-medence etnikai jellemzőinek megismerése; hazai migrációs folyamatok megismerése; a történelmi események következményeinek felismerése

2.2. A tanítási óra képzési, fejlesztési céljai: tematikus térkép olvasásának gyakorlása

2.3. A tanítási óra nevelési céljai: a magyarországi kisebbségek tisztelete történetük megismerése révén, elfogadásra való nevelés

2.4. Oktatási követelmények:

- a. Fogalmak:
 - új: *etnikailag homogén ország, etnikailag heterogén ország, revízió*
 - megerősítendő: *nép, etnikum, kisebbség, államalkotó nép, tematikus térkép*
- b. Folyamatok:
 - új: *lakosságcsere*
 - megerősítendő: *migráció, bevándorlás*
- c. Összefüggések:
 - új: *a trianoni békeszerződés és napjaink etnikai helyzete*
 - megerősítendő: *az I. vh. utáni békeszerződés és a mai helyzet; nemzetiségi problémák*
- d. Megfigyelések, vizsgálatok, kísérletek:
- e. Fejlesztendő készségek, kompetenciák (mit, mivel?): *nemzetiségek térbeli elterjedésének megismerése tematikus térkép értelmezése alapján, történelmi események földrajzi leképeződésének értelmezése*
- f. Főbb tanulói tevékenységek: *térképelemzés, érvelés*

3. Szemléltető és munkaeszközök

Földrajzi atlasz középiskolásoknak

4. Felhasznált irodalom

- Teleki Pál: „Vörös térkép”
- Földrajzi atlasz középiskolásoknak (2-3. 12., 15. oldal)
- Réthely Ferenc: *a Magyar Szent Korona országainak etnográfiai térképe az 1880. évi népszámlálás adatai alapján (1886)*

5. Mellékletek jegyzéke

- Teleki Pál: „Vörös térkép”
- Földrajzi atlasz középiskolásoknak (2-3. 12., 15. oldal)
- Réthely Ferenc: *a Magyar Szent Korona országainak etnográfiai térképe az 1880. évi népszámlálás adatai alapján (1886)*

Az óra részletes felépítése

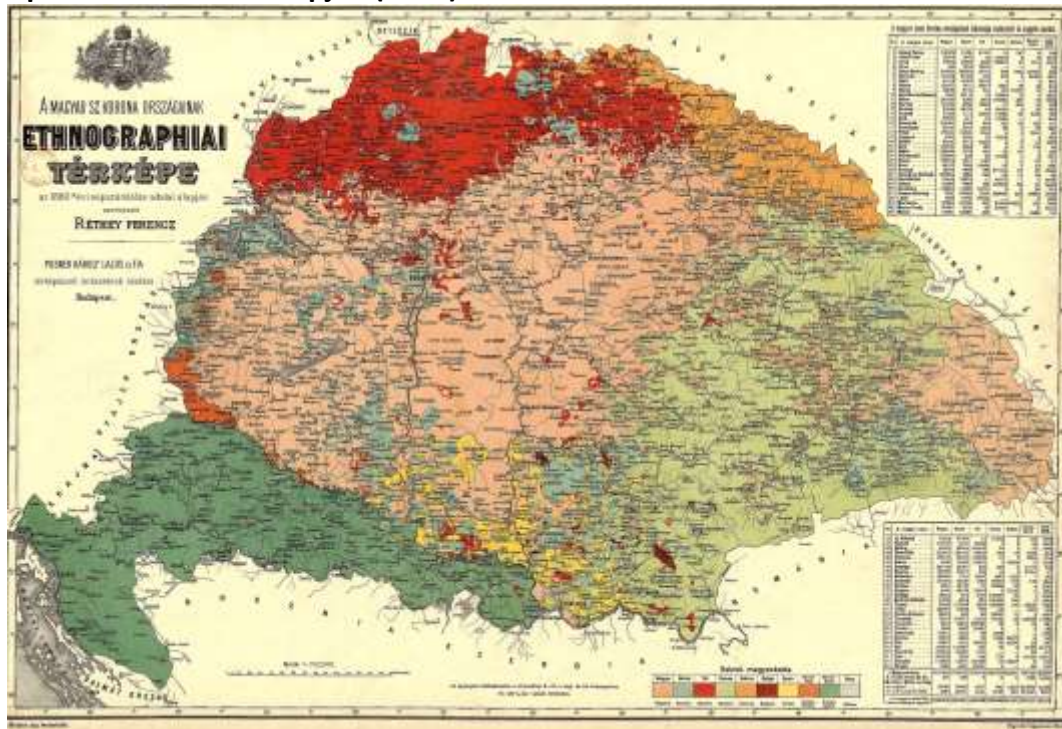
Idő	Az óra menete	Didaktikai mozzanat	Didaktikai módszer	Munkaforma	Eszköz
0-1. perc	Előkészületek Hetes jelentése, atlasz és füzet elővétele				
1-3. perc	Ismétlő és előzetes tudást felmérő kérdések: - Mely országok fekszenek a Kárpát-medencében? - Mi a különbség a nép és az etnikum között?	felidézés ellenőrzés	beszélgetés	frontális beszélgetés	Földrajzi atlasz középiskolásoknak (18-19. o.)
4-7. perc	Atlasz 15. oldal: <i>A Kárpát-medence és környezetének főbb etnikumai</i> című térkép elemzése - Mely népcsoportok élnek Magyarországon? - Melyik esemény változtatta meg radikálisan az ország etnikai összetételét? - Hol élnek Magyarországon kívül magyarok nagyobb számban? Cél: A Kárpát-medence etnikai és népességi viszonyainak megismerése	ismeretszerzés	tematikus térkép elemzése	pármunka	Földrajzi atlasz középiskolásoknak (15. o.)
8-15. perc	A trianoni békeszerződés előzményei, következményei (társadalmi, települési, gazdasági) - terület 2/3 része, lakosság körülbelül fele elveszett - fontos ipari területek elvesztése, vasúti rendszer feldarabolódása (sugaras szerkezet miatt komoly nehézség) - vonzáskörzetek kettészakadása - piac elvesztése - Réthy Ferenc etnográfiai térképe (1886) - Teleki Pál – „Vörös térkép” Cél: történelmi-földrajzi-gazdasági összefüggések bemutatása	ismeretszerzés	tanári magyarázat szemléltetéssel	frontális	A Réthy-féle térkép és a „Vörös térkép” kivetítése
16-20. perc	Különbségek és hasonlóságok a „Vörös térkép” és a mai állapotok között - Magyarország homogénebb lett – néhány német zárvány - A határközeli területek magyar dominanciája	következtetés új ismeretek alapján	térképelemzés, beszélgetés	frontális	a két korábbi térkép

	megmaradt (főleg Szlovákiában) – Erdélyben olyan, mintha tömörültek volna a magyarok Cél: az elmúlt 100 év népességföldrajzi változásainak bemutatása (elsősorban etnikai változások)				
21-23. perc	Információgyűjtés – Csoportokba rendeződve gyűjtsetek ki néhány (5 darab) egykori magyar város külföldi elnevezését! (egyéni választás, amelyeket jobban ismernek) csoportok: Románia; Szlovákia; Szerbia; Ukrajna Cél: határmenti területek megismerése, szomszédos országok írásmódjának megismerése, térképen való tájékozódás fejlesztése	tényfeltárás	információgyűjtés az atlasz alapján és tények rögzítése Excelben	csoportmunka	Földrajzi Atlasz középiskolásoknak (2-5. o.); Excel-táblázat
24-29. perc	Mai magyarországi helyzet: • a bevándorlásról általában – jelentős kisebbségek • cigányok és kínaiak helyzete¹ – Budapesti elhelyezkedésük Cél: napjaink jellemző migrációs trendjeinek és hatásainak ismertetése	elemzés	tanári magyarázat szemléltetéssel, térképelemzés	frontális	Földrajzi atlasz középiskolásoknak (12. o., jobb alsó)
30-39. perc	Vita – a bevándorlás előnyei és hátrányai a befogadó ország szempontjából Cél: kritikus gondolkodás, összefüggések, ok-okozatok és következmények feltárása	absztrakció	vita: érvek-ellenérvek	frontális	-
40-45. perc	Az órán elhangzott lényegi mozzanatok összefoglalása, ismétlő kérdések – például: – <i>Mikor volt és mit zárt le a trianoni békeszerződés?</i> – <i>Az ország mely területei kerültek az új határon kívülre és ezek mely mai országok részei?</i> – <i>Milyen társadalmi-gazdasági következményekkel járt ez?</i> – <i>Mely kisebbségek élnek Magyarországon és hol?</i> Cél: az ismeretek megértésének ellenőrzése	összefoglaló rögzítés	beszélgetés	frontális	

¹ Ennek a blokknak a jelentősége abban áll, hogy a romák nem jelennek meg az etnikai térképeken, történelmi és társadalmi szempontból viszont fontos szerepet töltenek be, a kínaiak pedig elsősorban a rendszerváltás után érkeztek Magyarországra, Budapesten pedig jelentős kínai kisebbség él elsősorban Kőbányán és Józsefvárosban, valamint gazdasági szerepük sem elhanyagolható – lásd: Asia Center

Mellékletek

- Réthy Ferenc: a Magyar Szent Korona országainak etnográfiai térképe az 1880. évi népszámlálás adatai alapján (1886)

- Teleki Pál: „Vörös térkép” (1910)

